

MODELS LINGÜÍSTICS EDUCATIUS ALS TERRITORIS DE PARLA CATALANA I PROTECCIÓ EFECTIVA DELS DRETS LINGÜÍSTICS DELS CATALANOPARLANTS

GUILLEM ALEXANDRE AMENGUAL BUNYOLA

(Universitat de les Illes Balears)

1 INTRODUCCIÓ

Periòdicament sorgeixen, en els diversos territoris de parla catalana, polèmiques sobre quin ha de ser el model juridicolingüístic vigent en l'àmbit educatiu, i sobre quin és el contingut efectiu que estableixen els models respectius en relació als drets i als deures lingüístics dels alumnes i de les famílies, fenomen que contribueix, encara més, a enrarir la situació sociolingüística de la llengua catalana. En els últims temps, a més, diverses sentències judicials (STC 31/2010, STS 5825/2011, STSJIB 886/2011) han fet una interpretació restrictiva del conjunt normatiu que afecta el model lingüístic d'ensenyament en català, i entre d'altres consideracions, han determinat que l'espanyol ha de ser considerat, juntament amb el català, llengua vehicular de l'ensenyament i, per tant, s'ha de garantir el dret efectiu de famílies i alumnes de rebre almenys part de l'ensenyament en aquesta llengua, cosa que suposa una alteració substancial de la situació sociolingüística en l'àmbit educatiu.

L'objectiu d'aquesta comunicació és respondre a la qüestió següent: quin és el model lingüístic educatiu en cadascun dels territoris de parla catalana? La pregunta és especialment rellevant sobretot a partir dels recents (i molt notoris) canvis legislatius i jurisprudencials, sobretot a les Balears i al Principat. Es pretén, doncs, fer una anàlisi de la normativa lingüística referida a l'ensenyament no universitari al Principat de Catalunya, al País Valencià i a les Illes Balears per determinar, d'una banda, quin és el model lingüístic establert i, per l'altra, si queden garantits o no els drets lingüístics dels catalanoparlants.

2 LA REGULACIÓ CONSTITUCIONAL DEL PLURILINGÜISME

La constitució espanyola de 1978 (CE) conté algunes referències a la realitat plurilingüe de l'Estat espanyol, tant al Preàmbul com en diversos articles, fonamentalment el 3, i accessòriament en els articles 9.2, 14, 20, 27, 46 i 148.1.17. Afirma Jaume Vernet (2007: 24-25) que de l'ordenament constitucional se'n deriven dues consideracions bàsiques: per una banda, el reconeixement i empara constitucionals de la realitat plurinacional i plurilingüe de l'Estat; per l'altra, el reconeixement garantista d'una realitat plurilingüe considerada no només en l'aspecte cultural o patrimonial, sinó com a element estructural de convivència. Aquests qualificatius són predicables de la llengua espanyola, però no semblen totalment ajustats a la realitat de les llengües de l'Estat diferents de l'espanyol, perquè si bé és cert que la CE reconeix la realitat plurilingüe d'Espanya, no és menys cert que no ho fa de manera completa.

L'article 3.1 conté dues previsions de caràcter complementari: d'una banda, que el castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat; de l'altra, estableix el deure de tots els ciutadans espanyols de conèixer aquesta llengua i el dret d'usar-la. Aquestes són, doncs, les conseqüències lligades al fet de l'oficialitat de l'espanyol. Malgrat que a l'article 3.1 no es defineix el contingut ni l'abast d'aquesta oficialitat, la jurisprudència constitucional permet delimitar l'abast i les conseqüències d'aquesta norma. Així, la STC 82/1986 (FJ 2) estableix que una llengua és oficial quan és reconeguda pels poders públics com a mitjà normal de comunicació entre ells i amb els particulars. És la llengua oficial a tot el territori de l'Estat i a totes les institucions i poders públics. Una conseqüència de l'oficialitat és la impossibilitat d'al·legar-ne el desconeixement.

El deure de coneixement del castellà és, a parer d'un sector doctrinal, conseqüència precisament d'aquesta oficialitat, i atorga a aquesta llengua una posició de superioritat o d'avantatge respecte de la resta de llengües de l'Estat, perquè l'ús passiu del castellà pot ser imposat per part dels poders públics. El TC ha afirmat que aquest deure és una característica que diferencia el castellà de la resta de llengües de l'Estat i que deriva precisament de la condició d'«idioma común a todos los españoles» (STC 84/1986, FJ 2, de 26 de juny). Considera el TC que aquesta posició preeminent de l'espanyol no implica discriminació respecte de la resta de llengües, de les quals la CE no estableix un deure semblant, i de fet hi ha diverses sentències del TC que declaren inexistent el deure de coneixement de les llengües *cooficials*.¹

1. Per exemple, SSTC 82/1986, 84/1986 i 56/1990.

Altres autors entenen que l'oficialitat de l'espanyol no ha d'implicar necessàriament una posició preeminent, ni que l'espanyol tingui un estatut de legalitat diferent de la resta de llengües. No ha d'implicar tampoc, afirmen, una prohibició per a l'establiment d'aquest deure en el cas de les llengües oficials a les diferents Comunitats Autònomes (Pérez Fernández 2006: 50).

El segon epígraf de l'article 3 destaca per la seva indefinició i per la denominada «reserva d'estatut», ja que estableix que «[l]es altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes d'acord amb els seus Estatuts». La problemàtica aquí és diversa: en primer lloc, perquè no se'n diu quines són aquestes altres llengües espanyoles, ni quina relació mantenen amb les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya, que han de ser, segons l'article 3.3, objecte d'especial respecte i protecció; en segon lloc, perquè diu que seran *també* (el subratllat és meu) oficials *en les respectives Comunitats Autònomes* (tot consagrant el principi de territorialitat, encara que matisat); tercer, perquè l'estatut d'oficialitat recau en el que disposin els seus Estatuts d'Autonomia, tot obrint la porta a una casuística diversa quant a protecció dels drets lingüístics dels parlants. I així es dona la paradoxa que una mateixa llengua, la catalana, repartida en tres territoris diferents, rep un tractament distint en cadascun d'aquests àmbits territorials, mentre que l'espanyola és oficial a tot l'Estat amb el mateix estatus.

D'altra banda, el sentit que cal donar a la conjunció *també* és diferent segons qui en sigui l'interpret. Hom podria pensar que si l'oficialitat de l'espanyol atorga a aquesta llengua una situació jurídica concreta, si la resta de llengües són *també* oficials segons el que disposen els respectius estatuts, aleshores haurien de tenir el mateix estatus jurídic que el castellà. Però la interpretació que en fa el TC és radicalment diferent, ja que atorga a la llengua castellana un plus d'oficialitat de què no poden gaudir la resta de llengües oficials en els seus respectius territoris. Així les coses, la CE consagra la *doble oficialitat lingüística*, basada en un model de territorialitat, ja que allò que permet delimitar l'oficialitat d'una llengua és el territori; a més, la diferència de tractament jurídic d'una determinada llengua en territoris diferents no contradiu, a parer del TC, el principi d'igualtat de tots els ciutadans en tot el territori nacional consagrat a l'article 139.1 CE (STC 46/1991, de 28 de febrer de 1991).

La doctrina, però, ha matisat aquesta idea i prefereix considerar el model lingüístic constitucional un model de *territorialitat imperfecta* (Vernet 2003: 96) o *territorialitat impura* (Alcaraz Ramos 1996: 43-44), atès que només una llengua, l'espanyol, projecta la seva oficialitat sobre el conjunt de ciutadans de l'Estat, mentre que la resta de llengües només són oficials en el seu àmbit autonòmic.

3 ELS MODELS LINGÜÍSTICS EDUCATIUS

Els models que regulen les llengües de l'ensenyament a l'Estat espanyol² són bàsicament dos: el model de conjunció lingüística (o bilingüisme integral) i el model de separació lingüística.

L'element que determina aquests models és el tractament de la llengua vehicular: el sistema de conjunció lingüística o bilingüisme integral té com a característica principal la no separació dels alumnes en centres o grups diferents en funció de la llengua vehicular usada. El model de separació lingüística, en canvi, es basa en l'escolarització de l'alumnat en grups o línies educatives (en un mateix centre o en centres diferents) per raó de la llengua docent (vehicular) triada pels alumnes o per els seves famílies; l'altra llengua (la *cooficial*) és present en l'àmbit educatiu com a matèria d'aprenentatge (ensenyament *de* la llengua), i això en diversos graus. L'objectiu final, en tot cas, és aconseguir la bilingüització efectiva de tot l'alumnat en acabar l'escolarització, com estableix la normativa educativa estatal i autonòmica. En definitiva, es tracta d'assegurar que tot l'alumnat assolix un coneixement adequat (domini) de totes dues llengües. Cal advertir, però, que les peculiaritats de desplegament i d'implementació dutes a terme per cada Comunitat Autònoma fan difícil parlar de models purs. A més, com a conseqüència de les polítiques favorables al multilingüisme engegades des de la Unió Europea s'ha produït la inclusió, més o menys experimental, de llengües estrangeres com a llengües vehiculars de l'ensenyament altera les condicions sociolingüístiques de la llengua catalana a l'escola.³

4 EL MODEL LINGÜÍSTIC DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA

A Catalunya el model establert és, com s'ha dit, el de conjunció lingüística. La llei 1/1998, d'1 de gener, de política lingüística (LPL) establí el català com a llengua vehicular de l'ensenyament (art. 21.1) i el dret de rebre l'ensenyament infantil en la llengua habitual de l'alumne (art. 21.1 LPL), dret que ha estat exercit de manera absolutament minoritària al llarg d'aquests anys.

D'altra banda, l'EAC de 2006 estableix que la llengua catalana ha de ser la llengua normal d'aprenentatge a l'article 6.1 i al 35. La consolidació del

2. Per a una panoràmica dels models lingüístics educatius vegeu el treball de Eva Pons i Jaume Vernet (Pons / Vernet 2009), que segueix en part, sobretot per a la caracterització d'aquests sistemes i quant a la caracterització general. Per a Balears, és cabdal l'aportació de Bartomeu Colom (Colom 1998 i, en general, les reflexions recollides a Colom 2011, especialment els capítols 10, 11, 12 i els annexos 3, 4 i 5).

3. Com ara, la Resolució del conseller d'Educació, Cultura i Universitats de 4 de maig de 2012 per la qual es posa en marxa el Pla Pilot d'Educació Plurilingüe i es convoca la selecció de centres participants per al curs 2012-2013 (BOIB 68, de 12 de maig de 2012), o els plans impulsats des de la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana.

model de conjunció lingüística català que preveu l'EAC, basat en la immersió lingüística, que avalat pel TC en diverses sentències, ha estat qüestionat per la jurisprudència. Ens referim a les recents STC 31/2010 i STS 5825/2011, de 12/06/2012.

L'ús del català com a llengua vehicular de l'ensenyament ha estat regulat per diversos decrets: a l'art. 3.3 del Decret 282/2006, de 4 de juliol de 2006, pel qual es regulen el primer cicle de l'educació infantil i els requisits dels centres, i a l'art. 4.1 del Decret 181/2008, de 9 de setembre de 2008, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil.

Les implicacions per a la capacitació lingüística del professorat són també clares: el professorat està obligat a conèixer ambdues llengües oficials i ha d'estar capacitat per fer-ne ús en la seva activitat educativa. Aquest coneixement s'ha de demostrar per poder accedir a la funció docent, segons el que disposa el Decret 244/1991, de 28 d'octubre, sobre el coneixement de les dues llengües oficials per a la provisió de llocs de treball docents dels centres públics d'ensenyament no universitari de Catalunya.

El bilingüisme integral del model, que dóna prioritat a la llengua catalana com a llengua vehicular, ha estat matisat per la normativa estatal relativa a ensenyaments mínims (RD 1513/2006, de 7 de desembre, relatiu a l'educació primària), cosa que ha obligat la Generalitat a establir canvis organitzatius per adaptar el model curricular a la realitat dels centres (Decret 62/2007, de 26 de juny, d'ordenació dels ensenyaments d'educació primària).

Però aquest panorama ha canviat substancialment a partir de la STC 31/2010, de 28 de juny.⁴ En resum, la sentència declara inconstitucional l'incís «i preferent» de l'art. 6.1 de l'EAC («El català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques [...] i és també la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament») i considera constitucional, sempre que s'interpretin segons l'esmentada sentència, l'article 35 (sobre el dret a rebre l'ensenyament en català i a no ser separats per motiu de llengua d'aprenentatge) (FJ 14, lletra a, i FJ 24). El català no pot ser llengua «preferent», afirma el TC, perquè suposa una posició de superioritat sobre el castellà, encara que després matisa aquesta afirmació per donar validesa a les polítiques de normalització lingüística engegades:

4. Els comentaris sobre aquesta sentència són molt nombrosos. Sense ànim d'exhaustivitat, cal destacar els treballs de Colom (2011: 275-280), Milian i Massana (2010; 2011a; 2011b), Pla i Boix (2010), Pons (2010; 2011), Segura Ginard (2011), a més dels estudis que, des de diverses òptiques, es recullen en el volum especial de la *Revista catalana de Dret Públic* dedicada a aquesta sentència.

«sin perjuicio, claro está, de la procedencia de que el legislador pueda adoptar, en su caso, las adecuadas y proporcionadas medidas de política lingüística tendentes a corregir, de existir, situaciones históricas de desequilibrio de una de las lenguas oficiales respecto de la otra, subsanando la posición secundaria o de postergación que alguna de ellas pudiera tener».

El mandat del TC obeeix a la voluntat de garantir l'ensenyament en castellà a Catalunya, i per això determina que aquest precepte autonòmic és constitucional sempre i quan s'interpreti que els apartats 1 i 2 de l'article 35 de l'Estatut «no impiden el libre y eficaz ejercicio del derecho a recibir la enseñanza en castellano como lengua vehicular y de aprendizaje en la enseñanza». Així, es permet que el català segueixi essent «llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament» (art. 6.1 EAC), sempre i quan aquesta «normalitat» no impliqui «exclusivitat» (diu el TC que la normalitat ha de ser «predicable con igual titulo del castellano»). Aquesta idea no és nova, i apareix en moltes sentències anteriors del TC.⁵

Així les coses, el règim lingüístic escolar català després de la STC 31/2010 ve determinat pels trets següents:

- a) És legítim l'ús de la llengua pròpia de la Comunitat com a llengua d'ensenyament, sempre que hom garanteixi també l'ensenyament del castellà. És tasca dels poders públics estatals i autonòmics vetllar perquè això es pugui dur a terme.
- b) No existeix un dret a rebre de manera exclusiva l'ensenyament en castellà en els territoris amb dues llengües oficials.
- c) No existeix tampoc el dret a rebre l'ensenyament en només una de les llengües oficials.
- d) La comunitat autònoma pot organitzar establir que la llengua catalana sigui la llengua vehicular de l'ensenyament, sempre que el castellà també ho sigui. N'ha de regular, doncs, els usos lingüístics tot compaginant el dret a l'educació (27 CE) i les lleis de normalització lingüística.

D'altra banda, la recentíssima STS 5825/2011, de 12/06/2012, que recull les idees de la citada STC 31/2010, altera de manera substancial el règim lingüístic, atès que declara nuls els articles 4 apartats 1, 3 4 incís final, i 5, 10.1 i 14.3 del Decret 181/2008 de la Generalitat de Catalunya, que estableix l'ordenació dels ensenyaments de segon cicle de l'educació infantil. Pels motius adduïts per la STC 31/2010, el català no pot ser llengua *preferent* de l'aprenentatge, no avala la immersió lingüística entesa com a ense-

5. Com la STC 6/1982 o la important STC 337/1994, que avala la normativa lingüística en matèria d'educació de la Generalitat.

nyament realitzat en llengua catalana com a única llengua vehicular i declara també la nul·litat del dret de rebre l'ensenyament en català (si això implica dret a rebre aquest ensenyament només en llengua catalana). Condemna també, val a dir-ho, la separació dels alumnes per raó de llengua, i doncs, l'ensenyança individualitzada en castellà, perquè és, segons la citada sentència, «inconstitucional y discriminatoria».

Una anàlisi exhaustiva d'aquesta sentència ultrapassa les possibilitats d'espai d'un treball com aquest, però és clar que aquesta disposició farà córrer rius de tinta entre els estudiosos.

5 EL MODEL LINGÜÍSTIC VALENCIÀ

La Comunitat Valenciana és l'únic territori de llengua catalana a l'estat espanyol amb un model de separació lingüística. L'EACV, s'ha vist, estableix a l'article 6 la doble oficialitat entre el castellà i el valencià, considerat llengua pròpia, la prohibició de la discriminació per raó de llengua, la voluntat (?) de normalització del valencià i la remissió al legislador autonòmic per establir els criteris d'aplicació de la llengua pròpia en l'Administració i l'ensenyament. Consegüentment, es delimitaran els territoris on predomini l'ús de cadascuna de les llengües oficials, i d'aquells que puguin ser exceptuats de l'ensenyament i ús de la llengua pròpia del País Valencià.

La norma bàsica és la Llei 4/1983, d'ús i ensenyament del valencià (LUEV), desplegada pel Decret 79/1989, de 30 de juliol, d'aplicació de la LUEV (DOGV 186, de 23 d'agost de 1998) i d'altres normes posteriors.

La LUEV estableix que «Al final dels cicles educatius, i qualsevol que haja sigut la llengua habitual en iniciar els estudis, els alumnes han d'estar capacitats per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià en igualtat amb el castellà» (art. 19.2). L'Administració valenciana inicià tota una sèrie de programes que, basats en la separació lingüística, haurien de permetre l'objectiu de coneixement d'ambdues llengües en acabar l'escolarització: el d'incorporació progressiva (castellà i el valencià llengües vehiculars i matèria d'ensenyament) i el d'ensenyament en valencià (totes dues llengües són matèria d'estudi i el valencià és la llengua vehicular). Els centres educatius han d'utilitzar el valencià com a llengua vehicular en un mínim de dues àrees no lingüístiques.

D'altra banda, el Programa d'Educació Bilingüe Enriquit (PEBE) preveu la incorporació primerenca d'una llengua estrangera, com a llengua vehicular, des del primer cicle de l'Educació Primària. Es parteix de la convicció que l'augment de competència lingüística dels escolars valencians és el resultat d'un tractament integrat dels dos idiomes oficials i de la introducció d'una llengua estrangera.

Els autors han estat molt crítics amb els balanç resultant de l'aplicació de la LUEV,⁶ ja que en cap cas permet la protecció real dels drets lingüístics dels catalanoparlants; els diversos programes de bilingüisme escolar tampoc no garanteixen l'objectiu estatutari de conèixer ambdues llengües.

La manca de professorat capacitat per impartir l'ensenyament en llengua catalana ha estat un obstacle evident per a l'èxit del model. A més, la introducció d'una nova variable, el pla de multilingüisme, no fa sinó empitjorar l'estat de les coses, en introduir l'ensenyament en llengua estrangera com a llengua vehicular, fet que altera la dinàmica lingüística establerta fins ara, ja favorable en molts casos a l'espanyol. Així les coses, no és estrany que no s'assoleixin els objectius marcats per la Carta Europea de les Llengües Regionals o minoritàries.

6 EL MODEL LINGÜÍSTIC EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS

L'EAIB de 2007 estableix a l'article 4 que la llengua catalana és la llengua pròpia de les Balears, i tendrà, juntament amb el castellà, la consideració de llengua oficial. D'aquí se'n deriva el dret de conèixer-la i d'usar-la (4.2). A més, com a la resta d'estatuts comentats, s'afirma que ningú no podrà ser discriminat per causa de l'idioma.

Els principis bàsics del model lingüístic educatiu s'establiren en la Llei 3/1986, de 19 d'abril, de normalització lingüística (LNL), modulats per la normativa autonòmica de rang inferior des de l'assumpció de les competències en educació.

La LNL té com a finalitat «assegurar el coneixement i l'ús progressiu del català com a llengua vehicular en l'àmbit de l'ensenyament» (art. 2.1), i fa èmfasi que com a conseqüència del fet que el català és la llengua pròpia de les Balears, tots tenen el dret de conèixer-la, cosa que implica el dret de rebre l'ensenyament en català (2.2 LNL). Un aspecte força conflictiu ha estat la incorporació del dret d'opció lingüística al primer ensenyament, aspecte que durant alguns anys i pràcticament fins a la sentència del TSJIB 886/2011 havia estat deixat de banda. Inicialment, el desplegament d'aquest mandat es féu mitjançant el Decret 92/1997, el denominat «Decret de mínims», que establí que en un termini màxim de quatre anys tots els centres sostinguts amb fons públics havien d'impartir com a mínim la meitat dels seus ensenyament en català, amb la possibilitat d'incrementar aquest mínim.

El desplegament normatiu posterior ha estat prou nombrós, i ha evolucionat força. El model establert fins ara ha estat el de bilingüisme integral,

6. Així, Alcaraz / Ochoa / Isabel (2004) i en general tots els treballs continguts a Alcaraz / Isabel / Ochoa (2005).

com ha declarat la STJIB 268/1998, de 12 de maig, i el Decret 92/1997, de 4 de juliol, que regula l'ús i l'ensenyament de i en llengua catalana.⁷ Però des de l'aparició, d'una banda, de la STC 31/2010, sobre l'EAC, i de la STSJIB 886/2011, de 22 de novembre, que deroga part de l'articulat dels Decrets 67/2008 i 62/2007 el model ha sofert modificacions substancials.

Vegem-ho: L'esmentada STSJIB declara nuls els articles 6 i el punt 4 de la disposició Derogatòria del Decret 67/2008, de 6 de juny, que estableix l'ordenació general dels ensenyaments d'educació infantil, primària i secundària obligatòria a les Illes Balears, les expressions «de l'educació infantil» i «de l'educació primària» de l'apartat 1 de l'article 6 del Decret 62/2007, que atorga al català la condició de llengua única d'aprenentatge, sense distingir entre el primer cicle i el segon cicle de l'educació primària, l'expressió «de manera preferent» del punt a) del mateix apartat 1 de l'article 6 i els termes «d'ús preferent» del punt c) de l'apartat 6.1 esmentat. També es declara nul el punt 4 de la Disposició Derogatòria que deroga l'Ordre de 13 de setembre de 2004, que permetia l'exercici del dret d'opció lingüística al primer ensenyament (segon cicle d'educació infantil i primer cicle de primària), seguint el mandat de l'art. 18.2 de la LNL. Finalment, s'estableix un mandat a l'Administració per tal que, segons el que disposa l'art. 18.1 LNL, facilitin a les famílies l'exercici del dret a l'elecció de llengua durant el primer ensenyament.

Així les coses, si fins ara el model de conjunció lingüística o bilingüisme integral havia donat alguns fruits, ja que en un lapse de temps relativament breu s'aconseguí que el català fos la llengua vehicular majoritària en els centres educatius de Balears, tot i que ni molt manco exclusiva, a partir d'aquesta sentència el panorama se'ns presenta més fosc.

La Resolució del conseller d'Educació, Cultura i Universitats de 28 de maig de 2012 per la qual es fa efectiva l'aplicació de l'Ordre de 13 de setembre de 2004 que regula el dret dels pares, les mares o els tutors legals a elegir la llengua del primer ensenyament dels alumnes dels centres sostinguts amb fons públics de les Illes Balears (BOIB 78, de 31 de maig de 2012), suposa una passa més en el procés de degradació de la llengua catalana i l'enfonsament d'un model de bilingüisme integral que fins ara, i tot i les seves mancances, s'ha revelat com a útil. Si continuen aquestes polítiques contràries a la plena normalització de la llengua és possible que es produeixi un canvi de model, del bilingüisme integral a un model de lliure elecció lingüística, que podria derivar en segregació lingüística.⁸

7. Vegeu els treballs, cabdals, de Bartomeu Colom (1998 i 2005).

8. Encara que la doctrina del TC no permet separar o discriminar els alumnes a causa de la llengua vehicular triada per rebre l'ensenyament.

7 CONCLUSIONS

L'evolució de la presència de la llengua catalana com a llengua vehicular de l'ensenyament ha estat, gairebé en tots els casos, important, malgrat que no sempre s'hagin assolit els objectius establerts als estatuts d'autonomia o a les lleis de normalització lingüística d'aquests territoris.

El model català de conjunció lingüística, basat en la immersió de l'alumnat no catalanoparlant, ha estat el model més reeixit i de més èxit. No debades és l'únic que aconsegueix complir el que estableix la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (CELRM), norma internacional subscripta per Espanya el 5 de novembre de 1992 i ratificada el 9 d'abril de 2001, amb entrada en vigor l'1 d'agost d'aquest any, i que supera amb escreix gran part de la normativa estatal sobre protecció dels drets lingüístics dels parlants de llengües minoritzades. Per a la resta de models, tant el sistema educatiu balear com el valencià no aconsegueixen, ni de bon tros, assolir els mínims exigits en aquest text legal.⁹

La protecció efectiva dels drets dels catalanoparlants en l'àmbit educatiu no ha estat, doncs, garantida ni a les Balears ni al País Valencià. A més, la interpretació que es fa de la regulació lingüística estatal i autonòmica per part del TC i del TS, com també de diversos Tribunals Superiors de Justícia provocarà indubtablement un daltabaix en el procés de normalització lingüística de la llengua catalana allà on el model establert havia reeixit.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ALCARAZ RAMOS, MANUEL (1996): *El pluralismo lingüístico en la constitución Española*. Madrid: Congreso de los Diputados.
- ALCARAZ, MANUEL / OCHOA, JOSEP / ISABEL, FERRAN (2004): «La Llei d'ús i ensenyament del valencià, en via morta». *Revista de Llengua i Dret*, vol. 41, p. 195-139.
- ALCARAZ, MANUEL / ISABEL, FERRAN / OCHOA, JOSEP (2005) (ed.): *Vint anys de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*. Alzira, Bromera.
- COLOM, BARTOMEU (1998): «El model lingüístic educatiu a les Illes Balears en l'ensenyament no universitari». *Revista de Llengua i Dret*, vol. 29, p. 81-94.
- COLOM, BARTOMEU (2005): «L'estatut lingüístic de les Illes Balears». *Revista Jurídica de les Illes Balears*, vol. 3, p. 39-60.
- COLOM, BARTOMEU (2011): *Llengua, dret i autonomia. Estudis sobre l'evolució del règim jurídic de la llengua catalana a les Illes Balears*. Palma, OCB i Lleonard Muntaner, editor.

9. Informe del Comitè d'Experts del Consell d'Europa de l'any 2005. Vegeu Colom (2011: 187-188 i 304-346).

- MILIAN I MASSANA, ANTONI (2010): «El règim de les llengües oficials. Comentari a la sentència del Tribunal constitucional 3172010, de 28 de juny». *Revista catalana de dret públic*, vol. especial Sentència sobre l'Estatut, p. 131-138.
- MILIAN I MASSANA, ANTONI (2011a): «Principis i criteris en la jurisprudència del Tribunal Constitucional espanyol en matèria lingüística». *Jurisprudències consitutucionals en matèria lingüística: principis i criteris*. Barcelona, Institut d'Estudis Autònoms, p. 129-174.
- MILIAN I MASSANA, ANTONI (2011b): «Contingut i conseqüències jurídiques de la Sentència del Tribunal constitucional 31/2012, de 28 de juny, en relació amb les llengües oficials». *Revista Jurídica de les Illes Balears*, vol. 9, p. 39-67.
- PÉREZ FERNÁNDEZ, JOSÉ MANUEL (2006): *Estudios sobre el estatuto jurídico de las lenguas en España*. Barcelona, Atelier.
- PLA BOIX, ANNA M. (2010): «El règim lingüístic en la sentència 31/2010, de 28 de juny». *Revista catalana de dret públic*, vol. especial Sentència sobre l'Estatut, p. 144-148.
- PONS, EVA (2010): «La llengua en la sentència de 28 de juny de 2010». *Revista catalana de dret públic*, vol. especial Sentència sobre l'Estatut, p. 49-153.
- PONS, EVA (2011): «Els efectes de la STC 31/2010, de 28 de juny, sobre el règim lingüístic de l'Estatut d'autonomia de Catalunya». *Revista d'Estudis Autònoms i Federals*, vol. 12, p. 120-152.
- PONS, EVA / VERNET, JAUME (2009): «La llengua de l'ensenyament a les comunitats autònomes amb llengua pròpia». *Revista d'Estudis Autònoms i Federals*, vol. 8, p. 144-191.
- SEGURA GINARD, LLUÍS J. (2011): «Les llengües oficials en la doctrina recent del Tribunal Constitucional». *Revista de Llengua i Dret*, vol. 56, p. 83-113.
- VERNET, JAUME / PUNSET, RAMÓN (2007): *Lenguas y constitución*. Madrid: Iustel.
- VERNET I LLOBET, JAUME / POU I PUJOLRÀS, AGUSTÍ (2006): «Derechos y deberes lingüísticos en las Comunidades Autónomas con lengua propia». PÉREZ FERNÁNDEZ, JOSÉ MANUEL (ed.): *Estudios sobre el estatuto jurídico de las lenguas en España*. Barcelona, Atelier, p. 147-174.

